

## **Klub podjetnikov ZLATOROG Celje**

### **Povzetek strokovnega srečanja kluba podjetnikov ZLATOROG z gostom vodjo enote Evropske investicijske banke, EIB dr. Simonom Savškom**

**Datum srečanja:** četrtek, 27. februar 2025

**Kraj srečanja:** konferenčna dvorana (2. nadstropje) v Razvojnem centru MIK in in Inštitutu dr. Petra Novaka v Vojniku

**Trajanje uradnega dela srečanja:** od 17. ure do 19. ure

**Število udeležencev:** 60

**Moderator srečanja:** Jože Volfand

Pozdravni nagovor: dr. Vladan Mladenović, predsednik kluba in direktor Inštituta dr. Petra Novaka

**Uvodni govor:** župan MOC Matija Kovač

#### ***a. Vnaprej posredovana vprašanja dr. Simonu Savšku:***

##### **1. Konkurenčnost evropskega gospodarstva**

- Poročilo o konkurenčnosti evropskega gospodarstva: Prednostna naloga EU – izboljšanje gospodarske konkurenčnosti.
- Kaj potrebuje EU: bolj usklajeno industrijsko politiko, hitrejše ukrepe in obsežnejše naložbe, če želi ohraniti konkurenčnost z ZDA in Kitajsko; zmanjšati odvisnost od tretjih držav; oblikovanje zunanje ekonomske politike.
- Težave - nizke naložbe v raziskave in razvoj; pomanjkanje inovacij (to so ključni izzivi).
- EU bo prestavila v višjo prestavo, podloga pa bo kompas za konkurenčnost (Mario Draghi). V zadnjih letih kapital odteka iz EU v preostale dele sveta. Odtekanje neto kapitala je Draghi v njegovi diagnozi opredelil kot enega simptomov bolehnosti gospodarstva EU.
- Velimir Bole: Po letu 2015 se je vloga bank skrčila. Kljub povečanemu samofinanciranju se je udeležba bank (domaćih in tujih) v eksternem financiranju podjetij zmanjšala za tretjino tako pri malih kot pri velikih podjetjih. Še zlasti za majhna podjetja, ki se ne morejo financirati na kapitalskem trgu, ne le na sedanjem (zakrnelem) slovenskem, temveč tudi ne na popolnoma integriranem evropskem (kot si ga želi Draghi), so banke ključen vir za dostop do posojilnih skladov. Pravi: Banke niso več za »krmilom«, ampak v najboljšem primeru le »opazujejo vožnjo z zadnjega sedeža«, so se možnosti malih podjetij za dostop do posojilnih skladov močno zmanjšale.

- Von der Leyen: Nobeno drugo gospodarstvo na svetu ni tako povezano, kot so ZDA in EU.

- Poenostavitev zakonodaje - administrativno breme bi zmanjšali za 25 %, za mala in srednje velika podjetja pa za 35 %.

- EU potrebuje več visokotehnoloških podjetij. Na seznamu 2500 podjetij, ki v svetu največ namenijo za raziskave in razvoj, jih je iz EU manj kot iz ZDA in Kitajske. Evropa zaostaja po številu patentov, še posebej v sektorju informacijskih in komunikacijskih tehnologij.

## **2. EIB in Slovenija**

- Skupina EIB je samo v zadnjih petih letih v Slovenijo vložila več kot milijardo evrov in je največji mednarodni posojilodajalec za Slovenijo na ključnih področjih, kot so trajnostni promet, energetska infrastruktura in kapitalski trgi. Koliko je kreditirala druge države, primerjava. Skupina EIB je v Sloveniji lani zagotovila 284 mio EUR novega financiranja, s čimer je okrepila energetske prehode, poslovne inovacije in kapitalske trge.

- Kaj napoveduje termin – reindustrializacija Evrope.

- Financiranje zelenega prehoda. Nekatera podjetja vidijo predvsem tveganja, druga bolj priložnosti. Kaj kaže praksa EIB? Vidi EIB v zelenem prehodu priložnost za vzpostavitev bolj trajnostnega modela rasti? Ali je EIB neke vrste »podnebna banka«? Za katere projekte zelenega prehoda se zanimajo slovenski interesenti?

## **3. EIB v Sloveniji**

- EIB kot banko v Sloveniji premalo poznamo?

- razpoložljiva sredstva, prednostni projekti, pogoji, kaj mora izpolnjevati projekt, postopki, svetovalna pomoč ...

- EIB je sprejela strateški načrt z osmimi glavnimi prednostnimi nalogami; kaj nudi; koga ste v Sloveniji financirali, konkretni podatki.

- Kakšni so obeti za Slovenijo, kakšni so trendi, kateri sektorji vas najbolj poznajo?

- Kako je s financiranjem malih in srednjih podjetij?

- Če sledimo poročilu M. Draghija, kako bi se morala ali se bo odzvala EIB? Draghi: Nujna so velika vlaganja v čiste tehnologije, digitalizacijo in obrambo. Marshallov načrt. Letno bi morali vložiti dodatnih 800 milijard.

To narediti ali počasna agonija...

- Kaj pomeni zahteva za novo industrijsko strategijo v Evropi (vzroki za krizo avtomobilске panoge ...)

- Nujno – povečati razvojne naložbe in produktivnost – huda tekma na svetovnem trgu; zapletenost regulatornega okolja in preobrazba gospodarstva.
- Svetovalne storitve EIB, koliko banka sodeluje s podjetji pri korakih priprave projektov za financiranje

(Vprašanja pripravil moderator Jože Volfand, Celje, 29. januar 2025)

## ***b. Povzetek pogovora z dr. Simonom Savškom, ki ga je moderiral Jože Volfand***

### ***Kaj počne EIB?***

Banka si izposoja denar na kapitalskih trgih in ga pod ugodnimi pogoji posoja projektom, ki podpirajo cilje EU. Približno 90 % posojil je danih v EU. Nič denarja ne prihaja iz proračuna EU.

EIB ponuja 3 glavne vrste produktov in storitev:

- posojila – približno 90 % vseh finančnih obveznosti. Banka posoja strankam vseh velikosti, da bi podprla rast in delovna mesta, ta podpora pa pogosto pomaga privabiti druge vlagatelje.
- „mix“ – strankam omogoča kombiniranje financiranja EIB z dodatnimi naložbami
- svetovanje in tehnična pomoč - maksimiranje vrednosti za denar

EIB neposredno daje posojila nad 25 milijonov EUR. Kjer gre za manjša posojila, odpira kreditne linije za finančne institucije, ki nato posojajo sredstva upnikom.

Storitve EIB banke so na voljo za javne in zasebne nosilce projektov. Podpirajo razvoj projektov in poslovno okolje nasploh ter omogočajo dostop do financ.

Izvajajo tržne in sektorske študije, da bi razumeli potrebe različnih industrij in regij, strankam pa pomagajo oblikovati njihovo strategijo in izpopolniti njihove veščine ter z njimi deliti svoje znanje in izkušnje, tako da lahko na koncu sami upravljajo projekte. Podpora EIB banke je tudi v usmerjanju in vodenju projektov skozi korake, ki so potrebni za zagotovitev financiranja, in po potrebi mobilizira tudi kompleksne ali ad hoc finančne rešitve.

V EIB banki nudijo neodvisne nasvete, pri čemer uporabljajo izkušnje, ki so se jih naučili pri delu na številnih območjih in sektorjih. Njihove storitve lahko dopolnjujejo finančne produkte EIB, lahko pa jih ponudijo tudi neodvisno od kakršnega koli financiranja.

### ***Kako deluje EIB?***

EIB banka sprejema odločitve o najemanju in posojanju na podlagi prednosti vsakega projekta in priložnosti, ki jih ponujajo finančni trgi. V EU ima posebne prednostne naloge pri posojilih. Zunaj EU podpira politike razvoja in sodelovanja EU po vsem svetu.

Banka kot neodvisen organ sama sprejema odločitve o najemanju in dajanju posojil. Sodeluje z drugimi institucijami EU, predvsem z Evropsko komisijo, Evropskim parlamentom in Svetom EU.

Finančni okvir EIB predstavlja 90 mlrd €; 75 % so interni viri financiranja, 66 % se porabi v okviru EU; ostalo so bančni krediti.

Dr. Simon Savšek pravi, da ne vemo dobro, kaj se pravzaprav dogaja v EU. Dejstvo je, da Evropa razvojno močno zaostaja, kar je tudi izpostavil Mario Draghi v svojem poročilu.

Evropa predstavlja 6 % svetovnega prebivalstva, 20 % r&d je v domači industriji (clean tech).

Problem je trend, ki kaže nazadovanje in zaostajanje. Za realne investicije se nameni 1,5 % BDP (15 let zaostajamo pri investicijah v realnem sektorju gospodarstva). Evropski problem je v usihajoči konkurenčnosti njenega gospodarstva (J. P. Damijan). EU že več kot štiri desetletja trendno in vedno bolj zaostaja za Kitajsko in ZDA. Po podatkih IMF je povprečna letna gospodarska rast EU med letom 2010 in 2023 znašala 1,4 %, medtem ko je bila v ZDA 2,3 % in na Kitajskem kar 6,2 %. Evropska industrijska proizvodnja stagnira, saj je EU zaradi tehnološke nekonkurenčnosti in visokih stroškov energije izgubila velik del svoje industrijske baze v korist cenejše kitajske konkurence. Leta 1990 je bila EU s 23,3 %-nim deležem v svetovnem BDP najmočnejši gospodarski blok na svetu (danes /v letu 2023/ samo še 14,8 %) in močno zaostaja za Kitajsko (18,4 %) in ZDA (15,6 %).

Treba je delati na trade mark »made in Europe«. Potrebno je krepiti konkurenčnost, razogličenje in varnost ter obrambo. Gre za medsebojne povezane zadeve.

EIB financira predvsem projekte. 50 % projektov še ne obstaja. Projekt mora biti »eligible« (primeren in zadovoljiv). Tak primer so lahko majhni jedrski reaktorji.

Evropa vlaga v vojsko, je pa takšno vlaganja precej razdrobljeno. 30 % samostojnih podjetij prične kotirati na borzi izven EU. Ko prične podjetje rasti, takrat gre največ podjetij ven in išče venture (tvegani) kapital. Tega prej v Evropi ni bilo veliko.

Treba je vzpostaviti sklad tveganega kapitala v višini približno 30 mio €.

V Sloveniji imamo primere dobrih podjetij, ki ustvarijo, recimo 2 mio čistih prihodkov od prodaje, imajo 7 zaposlenih, vendar se odločijo, da ne bodo več rastla, zato tudi ne gredo IPO (na borzo). V Sloveniji nimamo strategije razvoja kapitalskega trga.

Evropa premalo investira in inovira. Ni prenosa znanja (znanstveno raziskovalnih dosežkov) iz univerz in znanstveno raziskovalnih organizacij v gospodarstvo. Pri tem transferu smo zelo slabi. Traja 19 mesecev, da se evropska zakonodaja implementira v nacionalne zakonodaje. Evropi primanjkuje visokotehnoloških podjetij. Zagonska podjetja nastajajo z ameriškim kapitalom. 40 – 50 % vseh skladov v Evropi je podprto s skladi EIB. Ostalo so ameriški skladi. Potrebno je imeti dovolj spodbud. Kar dve tretjini podjetij, ki pride v fazo rasti, gre ven.

Naš priznani računalnikar in podjetnik prof. Jure Leskovec, ki deluje v ZDA, pravi, da bi morali delati na podatkovnih centrih.

Po mnenju dr. Simona Savška slovenska inovativnost ni tako nizka. V Evropi je ena tretjina podjetij inovativnih. V Sloveniji je 50 podjetij inovativnih. 200 mlrd € gre za razvoj umetne inteligence (AI). 20 – 25 % vseh sredstev gre za r&d. Slovenija bo sedaj veliko pridobila z novim superračunalnikom HPC (ca 150 mio € je pridobila na razpisu EU), ki bo pretežno namenjen za razvoj AI in za aplikativne projekte (obdelava mega podatkov).

EIB je dala 8 mlrd € v najbolj tvegan oblak – v kapital in v kvazi kapital.

EIB ima trojni (triple) A rating. So veseli, da imajo močno inženirsko ekipo.

***Če je EIB razvojna banka, se pri tem postavlja vprašanje, zakaj potem tako slabo ponuja svoj kapital.***

EIB je finančno podprla nekatere infrastrukturne projekte. Tesno so sodelovali z državo. V Sloveniji so financirali projekte v elektro gospodarstvu zaradi OVE (obnovljivi viri energije). Tako so med drugim finančno podprli Elektro Celje. Financirali so tudi razvojne projekte. Zanje so namenili 50 mio CAPEX-a v petih letih. Take projekte finančno podprejo do 50 %.

EIB financira energetske sektor v Sloveniji in vlaga v mobilnost.

EIB ima 5-letni program v višini 1 mlrd €. Lani so vložili 280 mio €, od tega 30 mio € za zasebni in tvegani kapital, 10 mio € so namenili španskemu podjetju, ki se ukvarja s krvnimi testi (odkrivanje raka). Ostalo je bila elektro distribucija.

So v zlati sredini z drugimi državami per capita.

V zadnjih letih delajo nadpovprečno uspešno. Neposredno ne financirajo projektov v Sloveniji. Je ideja, da bi neposredno podprli občine, ki so za njih zanimive, primeri smart cities, kot na primer Zagreb, Dunaj, ... Vendar je pri tem ovira v zakonodaji, ki je problematična in zaviralna in ne dovoljuje velikega zadolževanja občin za projekte.

Vključijo se lahko tudi v financiranje regij za zeleni prehod, recimo naše Velenjsko Šaleške regije.

#### ***Prednostne naloge EIB (strateški načrt)***

EIB banka je pripravila svoj strateški načrt, v katerem izpostavlja naslednje prednostne naloge:

- EIB deluje v javnem interesu in jih ne zanimajo komercialne banke
- cilji širšega družbenega pomena (public policy goals): r&d, SMEs, kohezija
- kapitalski trgi (evropsko gospodarstvo je kapitalsko podhranjeno)
- socialna in neprofitna stanovanja (primer Dunaj, Irska)
- vojaška industrija (sedaj ne, po novem pa zagotovo glede usmeritve EU v oboroževanje in krepitev lastne obrambe)

Evropa je na zelenih tehnologijah vodilna v svetu. **Omnibus regulacija** – včeraj je prišel ven dokument. Prvi Omnibus sveženj pravil o trajnosti Evropske komisije je namenjen poenostavitvi obveznosti poročanja EU. Ključne spremembe vključujejo zmanjšanje števila prizadetih podjetij, prestavljene roke za poročanje in zmanjšanje podatkovnih točk. Back trackinga ne bo. 1000 mlrd € bo šlo v zeleni prehod.

V Sloveniji je malo podjetij, ki bi imela take projekte.

Za potrebe financiranja podjetij so se izdale zelene obveznice (2007) in digitalne obveznice.

Več kot 20 mlrd € je depozitov v Sloveniji. Nimajo takega »price performance« kot Jasper, Elena, Target.

EIB banka ima močno razvito storitev svetovanja. To se nanaša na pripravo projektov in na sklepanje kreditnih pogodb.

Pri obrestni meri EIB ni tako ugodna kot druge banke.

***Vprašanje je, ali lahko podjetja v zasebnem sektorju dobijo kredite in pod kakšnimi pogoji***

Direktno sodelovanje z EIB je razvito na področju javnega sektorja in tudi zasebnega sektorja, vendar gre za kapitalsko zahtevnejše projekte + 25 mio € (pokrivajo investicije v farmaciji). Ne želijo izgubiti bank, razen če si v branži, ki je za EU strateškega pomena. Lahko vstopijo v podjetja s kvazi kapitalom (ca 10 mio €). Investment Committee Advisor - Invest EU je tak instrument.

Dr. Simon Savšek je omenil tudi vlogo Evropskega investicijskega sveta - **European Investment Counsel (EIC)**, ki je neprofitna organizacija. EIC svojim članom in poslovni skupnosti ponuja obsežen nabor priložnosti za povezovanje po meri. Spodbuja gospodarske in znanstvene stike med vladnimi in nevladnimi organizacijami ter podjetji. Podjetjem pomaga pri naložbenem procesu, pri iskanju potencialnih partnerjev, pri organizaciji poslovnih promocij, seminarjev, srečanj z visokimi vladnimi uradniki ter njihovem sodelovanju na investicijskih misijah in sejmih. S tem v zvezi je omenil tudi high tech, deep tech in green tech projekte.

Podjetja lahko dobijo 2,5 mio € nepovratnih sredstev in tudi lastniški kapital s strani EIB. Mala in srednje velika podjetja, ki bi za svoje investicije ali trajna obratna sredstva potrebovala nekaj 100 tisoč € izposojenih finančnih virov, le-teh direktno pri EIB banki ne morejo dobiti. Lahko pa posredno preko SID banke in Ekološkega sklada. Kreditnih linij EIB banke se namreč močno poslužujejo SID banka, Ekološki sklad idr.– teh projektov je veliko.

Dr. Simon Savšek predlaga, da bi kazalo v Sloveniji **postaviti določeno platformo**, na kateri bi bilo vse razvidno glede možnosti pridobivanja povratnih in nepovratnih sredstev tako doma v Sloveniji kot v Evropi, torej na enem mestu in zelo transparentno. Vsekakor pa morajo v podjetjih stalno inovirati in graditi na konkurenčnosti, saj se ne ve, kdaj so kakšna sredstva na voljo in po katerem razpisu. Podjetja morajo biti nanje pripravljena s svojimi projekti.

Na koncu je dr. Simon Savšek ponudil tudi svojo pomoč in odprl vrata svoje pisarne v Ljubljani vsakomur, ki bi ga kaj več zanimalo v zvezi s storitvami EIB banke.

Predsednik kluba dr. Vladan Mladenović se je na koncu dr. Simonu Savšku in moderatorju Jožetu Volfandu lepo zahvalil za zanimivo in koristno strokovno srečanje.

Sledilo je druženje.

Zabeležil:

dr. Vladimir Bukvič

V Celju, 17. marec 2025